

нието, и духа ни дори, ако не споделяме тенденциите на мислителя.

Вазов е оптимист. То ще рече: поета намира божия свят твърде красив и твърде разумно устроен, макар някои да сж наклонни да се сжмняват силно в това. Вазов е оптимист и по това, че преценява в благоприятна смисъл социалните отношения и човешкия характер, бидейки убеден в тяхната исконна доброта. Сжгласувал всички пориви на своето подсжзнателно аз с резултатите на мисълта си, Вазов спада кжм оная школа мислителни, която признава щастие в света и вярва в победата на светлината и правдата. Не тжй, като че ли няма неизказани бедствия, тжмни и опасни сили, разрушение и светотатство: той е отличен наблюдател, за да види често наоколо си, та и в историята, тжржеството на порока, на неправдата, на умразата, — особено у нас, гдето груби страсти и невежество вилнеят без стеснение. Вземете неговата лирика, неговите разкази, неговите драми: вие ще се натжкнете на безброй отрицателни типове, на един Иван Александр напр., който жертвува и достоинство на трона и висши джржавни интереси в угода на една престжпна любов; вие ще се удивите на богатството от верно доловени черти на сжвременната наша поквара, сжздадена от прелома в бита ни, от трусовете на войните ни. Ала, което трябва да изтжкнем особено: Вазов никога не допуска, че злото ще уджржи крайната победа, и критиката му над всички наши пороци не изключва ни най-малко възможностите за пробуждане на сжвестта и за тжржество на доброто.

Тоя мироглед отговаря на здравите нерви и неизхабената воля за живот у един млад народ. Вазов е жив свидетел на борбите на народа си за свобода, за човешко сжществуване; той е стоял близко до толкова герои на живата ни история, до един Левски или един Ботев напр., възпети от него с пламенни слова; той е преживял непосредствено епопеята на три войни за обединение, в които самопожертвуването и нравственото величие на простия бжлгарин достигнаха до върха си; и той не може да се сжмнява в ценните качества на своите сжнародници. Погледне ли по-далеко, отвжд си-нора на бжлгарските земи, той вижда и другаде — редом с всичко мрачно — сжщите големи добродетели на човека и на народите, сжщите жертви за благоденствие и напреджк, сжщото тжржество на добрите ин-